

TER RIJSTROUTE

Vertrekpunt: Kasteelpark Ter Rijst, Terrest z/n, 1670 Heikruis
Afstand: 37 km

Het Pajottenland ligt ten westen van Brussel. Alhoewel de hoofdstad vlakbij is, wist deze streek toch haar landelijk karakter nog bijzonder goed te bewaren.

Deze fietsroute leidt je 37 kilometer lang door groene valleitjes, akkers en weiden. Op enkele plekken zal je tevens kunnen genieten van een schitterend panorama. Je fietst ook langs een paar bijzonder waardevolle dorpskerken, zoals Bellingen en Herne, en tenslotte kan je deze fietsroute ook combineren met een korte wandeling in het 49 ha grote Park Ter Rijst. De parking van dat domein, gelegen aan de Assesteenweg te Heikruis, is trouwens de vertrek- en aankomstplaats van de fietsroute.

BEZIENSWAARDIGHEDEN

1. Kasteelpark Ter Rijst

Het kasteelpark Ter Rijst is gelegen in de zuidwestelijke hoek van Heikruis aan de Assesteenweg. Het park dat een oppervlakte heeft van bijna 50 ha is niet toegankelijk met de fiets.

Dit domein werd aangelegd rond een neoclassicistisch kasteeltje. De vorm leunt aan bij de Engelse tuinarchitectuur. Het eerste kasteel van Ter Rijst werd omstreeks 1225 gebouwd door Eggeric de Rist, heer van Heikruis. Toen was de strijd tussen de graaf van Henegouwen en de hertog van Brabant net beslecht in het voordeel van Henegouwen waartoe Heikruis eeuwenlang bleef behoren. Karel Van der Noot bouwde het huidige kasteel in 1480. Het was een indrukwekkende burcht met vier forse hoektorens.

Burggraaf Théodore de Nieulant de Pottelsberghe sloopte de vervallen torens en verbouwde de rest van het slot in 1868-69 in neoclassicistische stijl. Hij liet tegelijkertijd het park aanleggen. De laatste adellijke eigenaar was burggraaf Hubert Jolly. In 1973 verwierf bouwpromotor Jean L'Ecluse het kasteeldomein. Hij verkocht het in 1981 aan de Vlaamse Gemeenschap.

Water speelt een belangrijke rol in Ter Rijst. De verschillende vijvers en bronnen voeden de Tenbroekbeek en hebben het uitgesproken reliëf geboetseerd. Op het gebied van flora vind je hier bosanemoon, daslook, boshyacint en de zeldzame wilde narcis. Deze laatste bloeit in maart, de andere soorten volgen een maand later. De ijskelder die de kasteelbewoners moest voorzien van vers ijs, bestaat nog steeds.

Vandaag vinden vleermuizen er hun thuis.

Het park biedt ook een schitterende boomgaard met oude fruitrassen en tientallen maretakken die vooral in de appelaars groeien. Er zijn ook kweeperen, kersen en pruimen. Het aanpalende bosreservaat is afgesloten maar kan onder begeleiding wel bezocht worden.

2. Kapel Ter Linden

De Kapel van ter Linden dateert vermoedelijk uit het einde van de 17de eeuw maar de buitenmuren werden in de 19de eeuw met cement bezet.

Het achthoekige gebouw met puntdak heeft een portaal dat van een torentje voorzien is. De terp (dit is een kunstmatige heuvel, opgeworpen om bij hoogwater een droge plek te hebben) waarop ze is gebouwd, is beplant met linden. Het portaalhek laat je toe een blik op het interieur te werpen.

Tegen de muren werden borden bevestigd, als gedachtenis van verschillende heren van Ter Rijst. Dergelijke borden, waarop het wapenschild van de overledene is geschilderd, werd voor de lijkst geplaatst in de kerk.

3. Hoeve Boutebrug

Deze hoeve dateert uit de 18de eeuw en was vroeger de zetel van de Heerlijkheid Heikruis. De hoeve hoorde voorheen geruime tijd bij Ter Rijst.

4. Kapel ten Teut

In Bogaarden staat de Kapel ten Teut, gebouwd ter ere van de H. Moeder Anna in 1835.

5. Sint-Theodarduskerk

Zoals ze er nu staat, is deze kerk nog niet zo'n oud gebouw. Het driebeukige schip in neoclassicistische stijl dateert van 1838-1840, terwijl het neogotische koor en de sacristie in 1927 werden gebouwd. Van het eerste stenen kerkje bleef enkel de onderbouw van de toren bewaard. Hij is opgetrokken in een groenachtige breuksteen van de streek en dateert misschien wel uit de 12de eeuw. Een verhoging in baksteen werd uitgevoerd in het begin van de 19de eeuw. Het classicistische portaal dateert van 1750. In 1994 kreeg het exterieur van de kerk een restauratiebeurt, zodat gevels en dak er nogal nieuw uitzien. Rond de kerk en het voormalige kerkhof bevindt zich de Rink. Je treft er enkele woningen aan uit de 19de eeuw en het begin van de 20ste eeuw, waaronder het voormalige gemeentehuis van 1867.

6. Kasteel Den Daal

Dit kasteel, met U-vormig grondplan, is een classicistisch gebouw dat in de tweede helft van de 18de eeuw werd opgetrokken. De symmetrisch samengestelde hoofd vleugel heeft een toegang die bekroond is met een driehoekig fronton en geflankeerd is door twee torens, voorzien van arduinen balustrades. De torens en de hoofd vleugel hebben platte daken en dat zou te maken hebben met een brand, waarna de zolderverdieping niet meer werd heropgebouwd. Het voorplein is aan twee andere kanten afgezet door dienstgebouwen met mansardedak.

7. Hof ter Kammen

Deze zeer mooi gelegen hoeve is sinds 1983 beschermd als monument en als dorpsgezicht. De gesloten hoeve met woonhuis was een voormalige brouwerij van de abdij van Cantimpré. De hoeve bestaat uit imposante, gewitte bakstenen gebouwen, gerangschikt rond een binnenerf. Het woonhuis dateert uit de tweede helft van de 19de eeuw.

8. Hoeve Cantimpré

Langs de kerk ligt de voormalige abdijhoeve Cantimpré waarvan de huidige gebouwen dateren uit het begin van de 19de eeuw. Op het erf liggen arduinstenen met het jaartal 1609 als opschrift. De abdijhoeve werd in 1983 beschermd als monument.

9. Onze-Lieve-Vrouwekerk van Bellingen

De kerk van Bellingen bevindt zich aan een weg die eindigt bij de toegangspoort van een monumentale hoeve en is omringd door een paar woningen en de pastorie. Dit is niet meteen een echt dorpscentrum, en dat heeft zo zijn reden. Bellingen was niet alleen schaars bevolkt, maar de weinige inwoners leefden er ook zeer verspreid. Op kerkelijk gebied zou Bellingen gedurende enige tijd een zeker belang verwerven. De parochie werd vermoedelijk opgericht in het midden van de 12de eeuw en alleszins staat vast dat de kerk van Bellingen in 1184 door Rogerus, bisschop van Kamerijk, werd geschonken aan de augustijnerabdij van Cantimpré. Deze abdij in de omgeving van Kamerijk (Cambrai) was trouwens ongeveer vier jaar vroeger onder zijn impuls opgericht. De schenkingsakte bepaalde dat de twee priesters die de kerk van Bellingen zouden bedienen, toetraden tot de augustijnerorde en het gezag van Cantimpré erkenden. Aldus werd Bellingen een priorij, afhankelijk van de Onze-Lieve-Vrouweabdij van Cantimpré. De heren van Edingen zouden haar grote weldoeners worden en lieten in de kerk een grafkelder bouwen. Enkele van hen zouden er ook begraven worden. Nadat de moederabdij in 1580 was verwoest, kwamen de kanunniken van Cantimpré naar Bellingen. Dit had tot gevolg dat de kleine priorij het statuut van abdij kreeg en dat nieuwe gebouwen werden opgetrokken. Ook de bouwvallig geworden kerk zou door een nieuwe worden vervangen. In 1619 vroeg en bekwam abt Joost Fernesse daarvoor toelating van Anne de Croy, dame van Edingen.

De nieuwe éénbeukige gotische kerk werd opgetrokken in baksteen. Voor vensteromlijstingen en hoekkettingen werd natuursteen gebruikt. Een dakruiter markeert de scheiding tussen schip en koor. Tegen de noordkant van het koor stond het klooster, maar dat werd gesloopt nadat de priorij in 1797 door het Franse bewind was afgeschaft en verkocht.

Ondertussen waren de monniken echter reeds in 1677 teruggekeerd naar Cantimpré en was Bellingen opnieuw een priorij geworden. Op het ogenblik van de afschaffing verbleven er nog de parochiepriester en één monnik.

Van de hoeve die de augustijnen bouwden, bleven twee schuren bewaard. Een nieuwe hoeve werd gebouwd in het begin van de 19de eeuw. De priorij van Bellingen was omringd door een muur, voorzien van stevige steunberen en ook die bleef gedeeltelijk bewaard.

10. Sint-Niklaaskerk

De classicistische Sint-Niklaaskerk dateert grotendeels uit de 18de eeuw. De toren kwam er echter pas in 1904 en biedt een nogal ongewoon uitzicht. De torenspits werd niet heropgebouwd.

11. Hof ter Hagen

Gelegen in de Hondsborgstraat te Herfelingen aan de bovenloop van het Schiebeekdal, meer bepaald in een droog dalletje op de noordhelling. Deze indrukwekkende kwadraathoeve, met geïsoleerde en daarom landschapsbepalende ligging, heeft een langschoor uit 1858 en recenter woonhuis. Het reliëf gebonden karakter van het agrarisch bodemgebruik wordt er duidelijk geïllustreerd: weiland op de steilste hellingen en akkerbouw op de zachtere hellingen.

12. Reepinghenhuisje

Verscholen achter een haag en bomen bevindt zich één van de oudste huisjes van het Pajottenland. Het Van Reepinghenhuisje (nr. 31) is gebouwd in leem en heeft een strodak. Het is gemaakt in houtstructuur en werd gebouwd in 1777.

Het befaamde lemen huisje in Kester werd genoemd naar de laatste bewoner, Emile Van Reepinghen.

13. Hof te Ezelenberg

Het zogenaamde Hof te Ezelenberg is reeds vermeld in 1580 als pachthof van de Kartuziers. Het is een gesloten hoeve met bakstenen gebouwen onder zadeldaken omheen een geplaveide binnenplaats. Naar verluidt werd de ingangspoort met duiventil omstreeks 1880 afgebroken. Het boerenhuis van zeven traveeën onder zadeldak (kunstleien) met klokkeruiter gaat terug op een oudere kern (o.m. de ordonnantie op de begane grond en de ankers met kram en krul), doch werd naderhand verhoogd met een halve verdieping en in 1916 voorzien van een cementbepleistering. Stallingen o.m. varkenshokken, daterend uit de 19de eeuw, met arduinen muuropeningen en troggewelfjes met ijzeren liggers. In de vergrote langsschoor wijst een bewaarde balk met jaartal 1719 op de oudere kern.

14. Kapel Aerebeekstraat-Processiestraat

Deze kapel is publiek toegankelijk en is in 1924 gebouwd door de familie Decorte en ingewijd door een pater kapucijn. Deze kapel werd opgericht met de belofte dat de 5 overblijvende kinderen van het gezin gezond en wel mochten opgroeien. De kapel bevat binnenin een metalen afsluiting, waarachter een altaar staat met Christus aan het kruis, tussen Marie en Jozef met kind. De zijwanden zijn versierd met een gepolychromeerde kruisweg. In de kapel staat ondermeer ook een St. Antonius Abt met varken. De binnenwanden zijn gedecoreerd met sjablonen in nagemaakte Franse steen. Op de achtergevel onder de nok hangt een uitgetand kruisbeeld waar de processie en bedevaarders bij elke rondgang bleven stilstaan. De houten kroonlijsten van het zadeldak, met leien belegd, zijn uitgetand. Twee arduinen treden geven toegang tot de kapel. Op de nok van het dak staat een open smeedijzeren kruis. Verder is de kapel omgeven door een verhard voetpad afgeboord met een ligusterhaag.

15. Kartuizerklooster

Dit fraaie gebouw werd opgetrokken in bak- en zandsteenstijl en dateert van omstreeks 1716. Het hoevegebouw en de schuur vormen samen een overblijfsel van het Kartuizerklooster dat gesticht werd in 1314 door Walter II van Edingen. Het was daarmee het eerste klooster van de Karthuizerorde in de Nederlanden. Omdat het een contemplatieve orde was, waar het leven dus volledig in het teken van gebed en bezinning stond, werd ze in 1783 door keizer Jozef II afgeschaft. Hun klooster te Herne werd verkocht en gedeeltelijk gesloopt. Nu resten nog de priorij met poort (1716), een langsschoor (1705) en enkele vroegere aanhorigheden langs het Oud Klooster.

16. Sint-Pieterskerk

Deze kerk heeft een stoere vierkante gotische toren, voorzien van een naaldspits en aan elke hoek geflankeerd door een zeshoekig torentje. De onderste geleding en ene deel van de tweede dateren uit de 13de eeuw. De rest is een reconstructie van 1923-24.

Boven het portaal prijkt een beeldje van Sint-Pietersstoel te Antiochië. Deze uitbeelding van de apostel verwijst naar het volksgeloof dat wil dat hij de eerste grote Christengemeente buiten Palestina zou gesticht hebben in deze toenmalige Syrische stad.

De toren is opgetrokken in diverse soorten natuursteen, zowel in ruwe onregelmatige vorm als in gehouwen blokken. Ook de andere gedeelten van de kerk zijn in natuursteen gebouwd. Het oudste gedeelte - 11de tot 13de eeuw - van het huidige gebouw bestaat uit de middenbeuk en de zuidelijke

zijbeuk. De vensters hebben een Romaanse vorm. De zuidelijke kruisbeuk, evenals het rechthoekige koor, zijn dan weer gotisch en werden gebouwd in de 13de eeuw. Het koor is geflankeerd door twee torentjes en voorzien van steunberen en smalle spitsboogramen.

In 1923-24 onderging de kerk een grondige verbouwing, waarbij vooral de noordkant een nieuw aanzicht kreeg. Architect E. Goethals uit Aalst ontwierp een nieuwe neogotische zijbeuk met twee kapellen en waarin hij ook de oude noordelijke dwarsarm integreerde. Tevens breidde hij de kerk aan de zuidkant ook uit met een sacristie.

17. Ooievaarsnest hoeve

Prachtig gerestaureerde 19de-eeuwse hoeve. Het bronzen beeldje bij de ingang verwijst naar de naam van de hoeve.